

Коли Трапляються Жахливі Речі, це те, що Ви Можете Відчувати

Миттєві Реакції

Існує широкий спектр позитивних і негативних реакцій, які постраждали можуть почувати під час і відразу після катастрофи. До них належать:

	Негативні Реакції	Позитивні Реакції
Когнітивні	Розгубленість, дезорієнтація, занепокоєння, нав'язливі думки та образи, самозвинувачення	Цілеспрямованість і рішучість, гостріше сприйняття, мужність, оптимізм, віра
Емоційні	Шок, смуток, горе, страх, гнів, заціпеніння, дратівливість, почуття провини та сорому	Відчуття залученості, виклику, мобілізації
Соціальні	Надзвичайна замкнутість, міжособистісні конфлікти	Соціальна зв'язність, альтруїстична поведінка допомоги
Фізіологічні	Втома, головний біль, напруга м'язів, біль у животі, прискорене серцебиття, перебільшена реакція на здригання, труднощі зі сном	Пильність, готовність реагувати, підвищена енергійність

Поширені негативні реакції, які можуть продовжуватися, включають:

Нав'язливі реакції

- Тривожні думки або образи події під час наяву чи сну
- Несприятливі емоційні або фізичні реакції на нагадування про досвід
- Відчуття, ніби досвід повторюється знову ("спогади")

Реакції ухилення та відторгнення

- Уникнення розмов, думок та почуттів, пов'язаних з травмуючою подією
- Уникнення спогадів про подію (місця та люди, пов'язані з подією)
- Обмеження емоцій; почуття німоти
- Почуття відстороненості та відчуженості від інших; соціальне відсторонення
- Втрата інтересу до приємних занять.

Реакції фізичного збудження

- Постійно бути "на чеку" в очікуванні небезпеки, легко налякати чи зробити нервовим
- Дратівливість або спалахи гніву, відчуття "на грані"
- Труднощі із засипанням, проблеми з концентрацією чи увагою.

Реакції на травми та нагадування про втрату

- Реакції на місця, людей, пам'ятки, звуки, запахи та почуття, що нагадують про катастрофу
- Нагадування можуть викликати тривожні уявні образи, думки та емоційні/фізичні реакції.
- Загальні приклади: раптові гучні звуки, сирени, місця, де сталася катастрофа, зустрічі з людьми з обмеженими можливостями, похорон, річниці катастрофи, телевізійні/радіо новини про катастрофу.

Позитивні зміни у пріоритетах, світогляді та очікуваннях

- Більш глибоке усвідомлення того, що сім'я та друзі цінні та важливі
- Вирішення проблем, пов'язаних із труднощами (шляхом вживання позитивних заходів, зміни спрямованості думок, використання гумору, вживання).
- Зміна очікувань щодо того, чого очікувати день у день, і те, що вважається "гарним днем".

- Зміна пріоритетів (більше уваги приділяти якісному часу із сім'єю та друзями).
- Підвищення прихильності до себе, сім'ї, друзів та духовної/релігійної віри

Що допомагає

- Звернення до іншої людини за підтримкою або проведення часу з іншими людьми
- Заняття позитивною відволікаючою діяльністю (спорт, хобі, читання)
- Отримання достатнього відпочинку та здорове харчування
- Дотримування нормального графіка
- Планування приємних занять
- Робити перерви
- Згадка про кохану людину, якої вже немає
- Зосередження на чомусь практичному, що ви можете зробити прямо зараз, щоб краще впоратися із ситуацією
- Використання методів релаксації (дихальні вправи, медитація, заспокійливі розмови з самим собою, заспокійлива музика)
- Участь у групі підтримки
- Помірні фізичні вправи - Ведення щоденника
- Звернення до психолога

Що не допомагає

- Вживання алкоголю чи наркотиків, аби впоратися із ситуацією
- Крайнє уникнення думати чи говорити про подію чи смерть близької людини
- Насильство чи конфлікт
- Переїдання чи недотримання режиму харчування
- Надмірне захоплення телевізором або комп'ютерними іграми
- Звинувачення інших
- Занадто багато роботи
- Надзвичайна замкнутість по відношенню до сім'ї або друзям
- Відсутність піклування про себе
- Здійснення ризикованих вчинків (безрозсудне водіння, зловживання психоактивними речовинами, недотримання адекватних запобіжних заходів)
- відмова від приємних занять